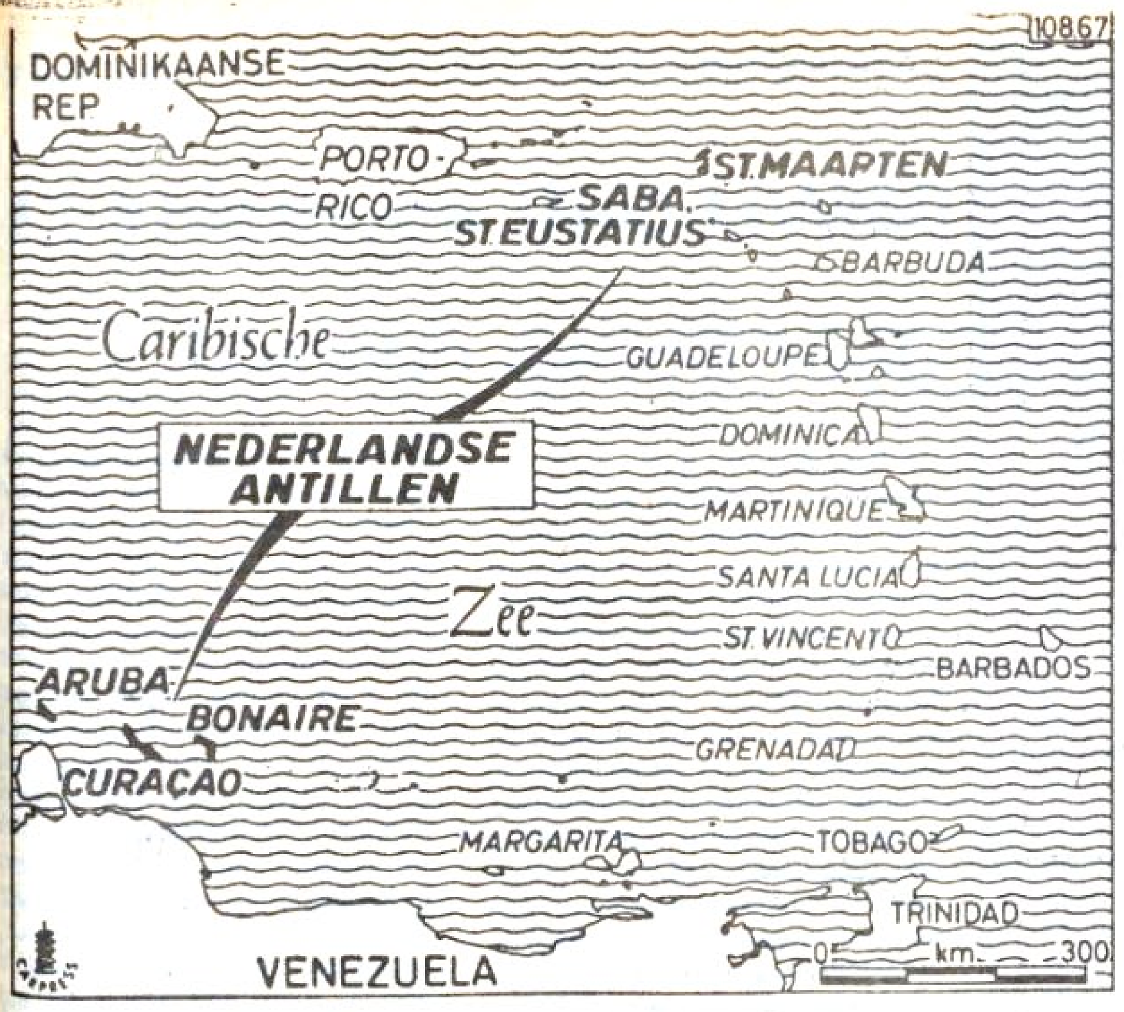

VLAGGEN

De MEP van Betico Croes, die de meerderheid heeft in de eilandsraad en het bestuurscollege van Aruba, zorgde onlangs voor een „vlagincident". Ze stelde een eigen volkslied en een eigen Arubaanse vlag vast en bepaalde tevens dat het nieuwe dundoek vanaf het bestuurskantoor (het gemeentehuis) moest wapperen in plaats van de Antilliaanse vlag, maar wèl naast de Nederlandse driekleur.

Gezaghebber Tromp stak daar een stokje voor. Hij liet de Nederlandse vlag strijken en droeg tevens het besluit ter vernietiging voor bij de gouverneur van de Antillen, hetgeen inmiddels is geschied, Tromps motief: volgens het vlaggenreglement dient de Nederlandse vlag te wapperen naast de Antilliaanse vlag. Verontwaardiging bij Betico Croes en zijn aanhangers;„De politie en de justitie vinden de Arubaanse vlag niet waardig genoeg om naast de Nederlandse te hangen". De verhouding tussen gezaghebber en politici verslechterde zo, dat zelfs al de kreet „motie van wantrouwen" viel.

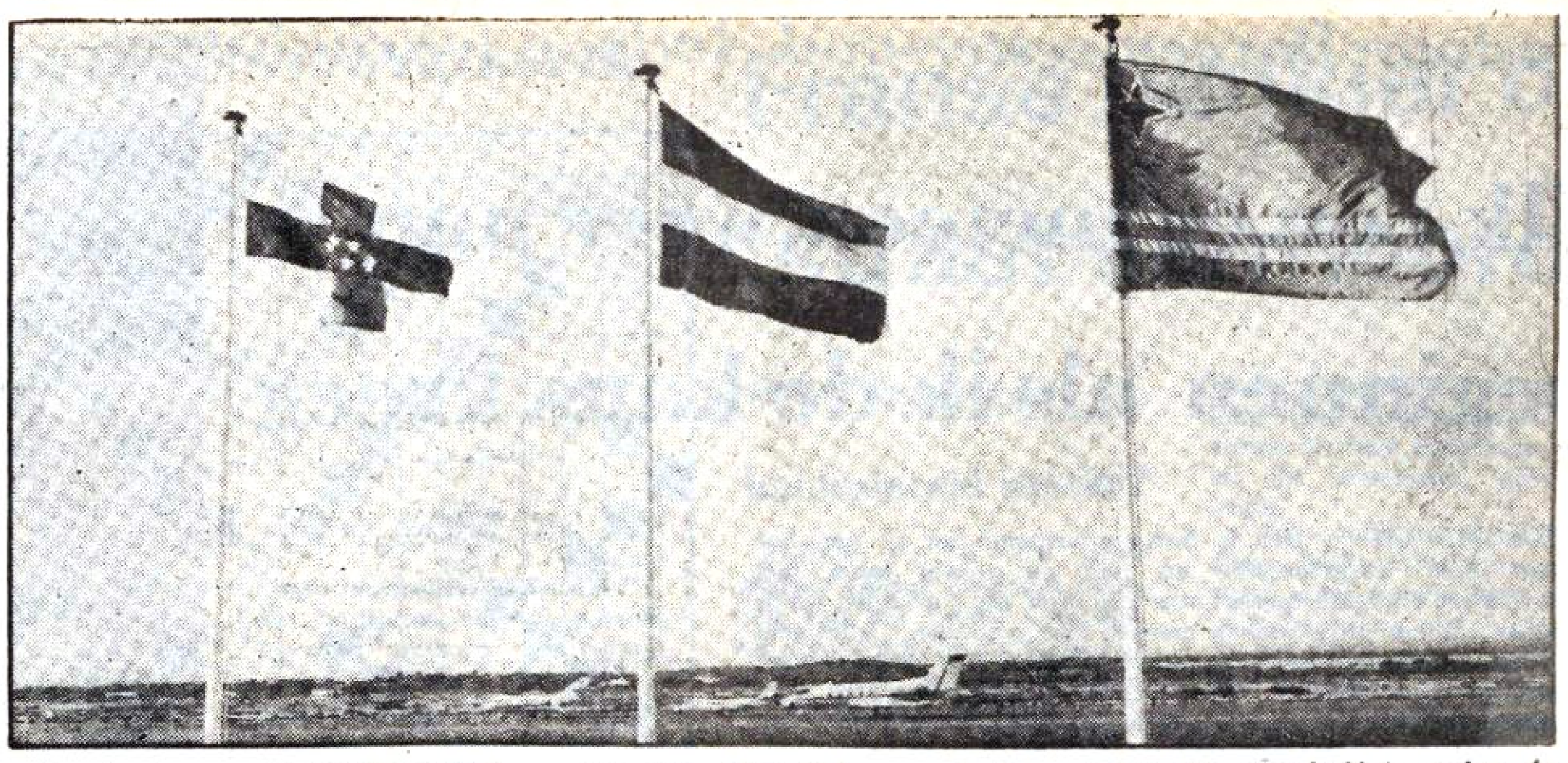

Op het vliegveld van Aruba staan de drie vlaggen inmiddels broederlijk naast elkaar: links de Antilliaanse met de zes sterren (voor elk eiland één), rechts de Arubaanse met één (rode) ster en in het midden de Nederlandse.

Croes: „Aruba eventueel eenzijdig onafhankelijk"

(Door Arnold Verplancke)

„Als het niet op een andere manier lukt, zal Aruba zich eenzijdig onafhankelijk verklaren. We hebben de toezegging van de Nederlandse regering dat zij géén Nederlandse mariniers zal inzetten tegen een onafhankelijk Aruba".

Betico Croes (38) van beroep onderwijzer en nu de sterke man in het Arubaanse krachtenveld en „enfant terrible" van de Antilliaanse poltitiek, schudt die laatste mededeling als een troefkaart uit zijn mouw. Hij lijkt erg zelfverzekerd, de opvallend blanke en keurig in het pak gestoken Betico. Maar na enig doorvragen over welke minister die belofte heeft gedaan, krabbelt hij terug. „Het is niet door de regering gezegd, maar enkele Kamerleden. Nederland kan toch niet ingrijpen. Wat kunnen die mariniers doen als het volk achter ons staat?"

Croes en zijn partij, de MEP (Movimiento Electoral di Pueblo) zijn de laatste maanden ook in Nederland in het nieuws gekomen door hun streven naar een zelfstandig Aruba, los van de andere eilanden van de Nederlandse Antillen, door oriëntatiebezoeken aan omliggende landen, door het vaststellen van een eigen volkslied en vlag voor Aruba en door het vlagincident dat daarop volgde.

Niet anti-Nederland

Toch zijn Croes en de MEP (sinds '73 de grootste partij op Aruba met 13 van de 21 zetels in de eilandsraad) niet anti-Nederland, integendeel. Het liefst zouden zij nog lang een band met Nederland behouden, maar dan wel een eigen band en niet als onderdeel van de Nederlandse Antillen. Want het overwegend blanke Aruba met zijn 61.000 inwoners voelt zich gedomineerd en onderdrukt door het overwegend gekleurde Curaçao met zijn 154.000 inwoners. De zetel van de Antilliaanse regering en de meeste centrale diensten staan in Willemstad op Curaçao. In de Staten (het parlement van de Antillen) heeft Curaçao 12 van de 22 zetels en Aruba 8. En dat, terwijl het Aruba op het ogenblik economisch meer voor de wind gaat dan Curaçao...

Croes en zijn aanhangers willen zich uitwerken onder het „juk" van Curaçao en voorlopig een zelfstandige partner worden in het Koninkrijk der Nederlanden. „Geen ander eiland moet de lakens kunnen uitdelen op Aruba en de ontwikkeling belemmeren", zegt Croes, die volgens zijn tegenstanders een handige volksmenner is en inspeelt op de anti-Curaçao sentimenten bij de Arubanen.

Bij de Nederlandse regering heeft hij bot gevangen, evenals bij de meeste Nederlandse politici. Die zien niets in een aparte band met Aruba, maar wel iets in een onafhankelijke republiek van de zes Antilliaanse eilanden samen, hoewel bijna niemand op de Antillen staat te springen om snel onafhankelijk te worden.

„Het toenmalige PvdA-Kamerlid Van Lier heeft gedreigd dat Nederland het initiatief zal nemen en de Antillen de onafhankelijkheid eventueel per luchtpost zal toesturen", haalt Betico Croes verontwaardigd op.

Door die afwijzende houding van Nederland en de dreigend naderende onafhankelijkheid voor de Antillen, kiezen Croes en de MEP nu voor een volkomen onafhankelijk Aruba, dat steun zoekt bij omliggende landen als Venezuela. Bij voorkeur willen ze dat op een legale manier bereiken, maar lukt dat niet: dan via een eenzijdige proclamatie. „Aruba zal één dag eerder onafhankelijk zijn dan de Antillen", aldus Croes.

Meerderheid?

Hij meent dat de meerderheid van de Arubanen achter hem staat. Over een paar maanden wil hij dat in een referendum laten onderzoeken. Een onlangs gehouden opiniepeiling door de Arubaanse Pedagogische Academie verliep echter zeer teleurstellend voor hem. Van de ondervraagden koos 53 pct. voor een onafhankelijke federatie van de zes Antillen met zoveel mogelijk naar de eilanden gedelegeerde bevoegdheden, 41 pct. voor een onafhankelijk Aruba met steun van Nederland, 5 pct. voor een onafhankelijk Aruba met steun van Venezuela en 1 pct voor een volledig onafhankelijk Aruba zonder hulp van buitenaf. Voor de aanhangers van zijn eigen partij waren deze cijfers resp. 45 pct, 47 pct, 7 pct en 1 pct. Bovendien wees deze enquête uit, dat de MEP veel aanhang had verloren (van 53 naar 27 pct). Natuurlijk hechtte Croes geen waarde aan deze cijfers.

Een van de mensen die het bepaald niet in alle opzichten eens lijkt te zijn met Croes is de gezanghebber (burgemeester) van Aruba, Jossie Tromp. Hoewel hij geen politieke uitspraken wil doen, verklaart hij zich wel „tegen een onafhankelijkheid op emoties". Binnenkort zal hij een vergadering van de eilandsraad uitschrijven om te achterhalen wat de „status aparte" nu precies betekent voor de verschillende partijen.

Hij gelooft niet dat Aruba financieel onafhankelijk kan zijn. „We hebben nu al een flink tekort op de begroting. Dat wordt dan alleen maar erger. Een hogere belasting op de olie (van de Amerikaanse raffinaderij op Aruba, red.) lukt niet. Dat hebben we al eens geprobeerd". Volgens hem moeten eerst alle andere mogelijkheden, zoals decentralisatie van bevoegdheden, in Antilliaans verband worden onderzocht voordat Aruba zijn eigen weg gaat.

BETICO CROES

BOELIE VAN LEEUWEN

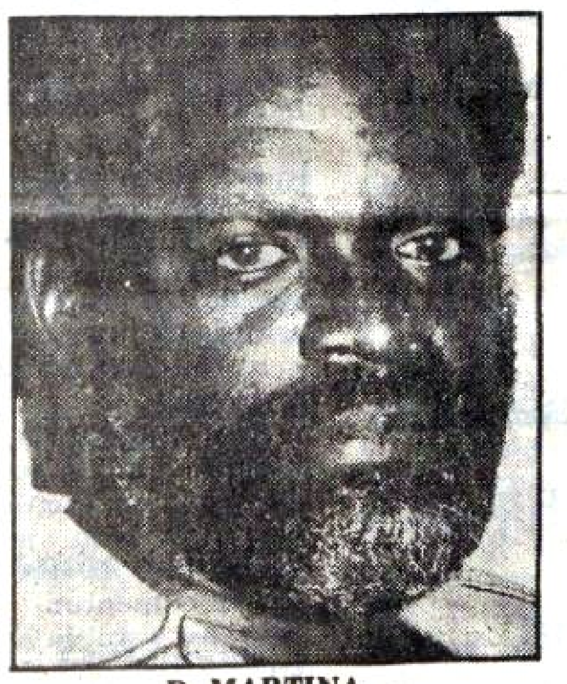

D. MARTINA

JOSSIE TROMP

Hij is de laatste maanden meermalen met Betico Croes in botsing gekomen; zoals toen Betico zich liet benoemen tot „adviseur" van het bestuurscollege (vergelijkbaar met B. en W. van een gemeente) en alle vergaderingen ging dirigeren. Tromp schorste tenslotte de vergadering en liet Croes er door de politie uitzetten. Maar Betico kwam de volgende keren terug en telkens schorste de gezanghebber de vergadering, totdat Betico het opgaf.

Alle verwijten en verdachtmakingen aan het adres van Croes — hij is op de Antillen zelfs vergeleken met Hitler — vegen echter niet uit, dat hij een Arubaans streven vertolkt, dat al erg oud is. In de tachtiger jaren van de vorige eeuw ontving de krant „Amigoe di Curaçao" zelfs al brieven uit Aruba over „discriminatie" door Curaçao. In 1933 ging er een officieel rekest van Aruba naar de koningin, dat pleitte voor een grotere onafhankelijkheid.

Na de oorlog stemde Nederland er — met tegenzin — aanvankelijk in toe dat Curaçao en Aruba ieder acht zetels kregen in de Staten. Maar dat leidde tot protesten van Curaçao. Tegen het advies van de meerderheid van de Antilliaanse Staten in, besloot het Nederlandse parlement in de vijftiger jaren de verhouding Curaçao-Aruba te wijzigen in 12-8. (Daarnaast heeft Bonaire nog één zetel, evenals de groep Bovenwindse eilanden).

Ook Bonaire

Het streven naar een eigen status, los van Curaçao, is van Aruba ook overgewaaid naar het slechts 8000 inwoners tellende Bonaire. De eilandsraad heeft in een motie gesteld, dat Bonaire bij de onafhankelijkheid van de Antillen zal gaan optreden als souvereine staat, maar dat Bonaire liever nog een jaar of twintig een zelfstandig onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden wil blijven. Gedeputeerde (wethouder) R. Saleh van Bonaire: „Als Aruba er uitgaat, blijven wij niet in de Antillen. Dit is geen flauwekul. Nederland moet ons serieus nemen". Hij geeft echter toe dat Bonaire in Antilliaans verband niet de rol van breekijzer wil vervullen en eventueel voorlopig genoegen zal nemen met decentralisatie van de bevoegdheden en met een andere zetelverdeling in de Staten.

Venezuela wakker op de uitkijk

Betico Croes wil daar echter niets van weten. „Daar is het nu te laat voor", stelt hij. Maar wat de zaak nog moeilijker maakt, ook op Curaçao voelen de meeste politici niet voor een andere zetelverdeling in de Staten. Gedeputeerde (wethouder) D. Martina van Curaçao: „Wij kunnen Aruba niet tegenhouden als het weg wil uit de Antillen. We zullen het wel betreuren. Maar we houden vast aan de universeel aanvaarde principes van „one man-one vote". Met de verhouding 12-8 hebben we al water in de wijn gedaan, maar we voelen er niets voor om één Arubaan voor twee Curacaoënaars te laten tellen."

Dat Aruba door Curaçao wordt gedomineerd noemt hij overigens „klinklare nonsens", want in vrijwel alle kabinetten hebben Arubaanse ministers de belangrijkste portefeuilles beheerd.

Venezuela

Met al die meningsverschillen blijft het dreigement van Croes eenzijdige onafhankelijkheid — recht overeind. Maar wat zijn de overlevingskansen van een nog geen 200 vierkante kilometer groot eiland met 61.000 inwoners? Ondanks het feit dat het eiland er beter aan toe is dan de meeste andere, bedraagt de werkloosheid ongeveer twintig procent, komen belangrijke projecten alleen met buitenlandse hulp van de grond (tot voor kort financierde Nederland 90 pct van alle kapitaalswerken) en rust de economie vrijwel geheel op twee wankele pijlers: De (Amerikaanse) olieraffinaderij en het (voornamelijk Amerikaanse) toerisme. Misschien zit er olie in de zeebodem voor Aruba. Maar op nog geen dertig kilometer ligt aan de andere kant van de „zee" de Zuidamerikaanse grootmacht, het olierijke Venezuela klaarwakker.

„Venezuela heeft beloofd ons te helpen bij de exploratie van olie als wij onafhankelijk zijn", zegt Betico Croes. Maar voor dit pokerspel, waarbij Venezuela, Amerika, Nederland en misschien nog een oliemaatschappij als de Shell om de tafel zitten, is hij echt iets te naïef. Van deze machtige partijen hangt de toekomstige status van Aruba uiteindelijk meer af dan van een plaatselijk politicus.

Amerika

De houding van Amerika wordt waarschijnlijk bepaald door de wens een machtsvacuüm — met het risico van een mini-Cuba — te voorkomen in het Caribisch gebied. Dus een Nederlands of een Antilliaans Aruba is voor de V.S. mogelijk, maar het zal géén „onafhankelijk" Aruba erkennen. En als de Amerikaanse toeristen schrikken van politieke ontwikkelingen en wegblijven, en Amerika de raffinaderij (waar voornamelijk Venezolaanse olie wordt verwerkt) sluit, is het gedaan met Aruba.

Venezuela heeft in 1956 wettelijk vastgelegd, dat zijn territoriale wateren reikten tot 12 mijl uit de kust, met aansluitend nog een controlezône van 3 mijl, die dus bijna loopt tot op de witte Arubaanse stranden. Bovendien beschouwt Venezuela Aruba meer als een zandbank in de eigen zee en heeft deze grootmacht in 1961 een nieuwe grondwet vastgesteld, die het mogelijk maakt bepaalde gebieden in te lijven bij het eigen grondgebied.

Olie in zeebodem

Wat de mogelijke olie in de zeebodem betreft, heeft Venezuela een claim gelegd op alle bodemschatten in het continentaal plateau, ook buiten de territoriale zee, tot een diepte van 200 meter en dieper voorzover de exploitatie technisch mogelijk is. De zeebodem tussen Venezuela en Aruba maakt geheel deel uit van het plateau en is nergens dieper dan 200 meter. Venezuela weigerde zich in 1958 bij de overeenkomst van Genève vast te leggen op het zogenaamde „middellijn"-compromis wat Aruba (en Colombia) betreft. Voor Aruba aanvaardt Venezuela dus niet de algemene oplossing dat het plateau eerlijk in tweeën wordt verdeeld als de twee landen niet tot overeenstemming kunnen komen. Boelie van Leeuwen, de auteur, die onlangs een rapport schreef over de relatie Venezuela-Antillen: „Zolang die territoriale aanspraken van Venuzuela gelden, is die hele kwestie van het continentaal plat trouwens irrelevant".

Als Aruba onafhankelijk wordt zonder bescherming van b.v. Nederland, lijdt het bijna geen twijfel of Venezuela zal zijn macht niet alleen uitbreiden over de zee en de bodemschatten, maar ook over Aruba. Ondanks het feit, dat Betico Croes en de zijnen dáár allerminst van gediend zijn. Met de houding van Nederland houdt Venezuela echter (nog) duidelijk rekening. Het haalde na een Nederlands protest zijn consuls terug die zaken hadden willen doen met Betico Croes.

Nederland

In dit machtsspel lijkt de Nederlandse stem dus (voorlopig) doorslaggevend wat het vasteland van Aruba betreft. In het verleden hebben politici en ook toplieden van de Shell wel eens gepleit voor afstoten van de Benedenwindse Eilanden (waar onder Aruba) naar Venezuela. Voor de Shell speelde natuurlijk de gedachte mee, dat ze door een dergelijk „geschenk" belangrijke olieconcessies zou kunnen krijgen van Venezuela.

Op het ogenblik sturen de Nederlandse politici echter kennelijk aan op het ontstaan van één onafhankelijke Antilliaanse republiek, waarvan Aruba deel uitmaakt. Die republiek zal er dus — hoe dan ook — waarschijnlijk wel komen. Maar of haar een lang leven beschoren is met zo'n buurman, blijft de vraag.